

Veřejný ochránce práv
JUDr. Pavel Varvařovský

V Brně dne 17. dubna 2013
Sp. zn.: 8267/2012/VOP/AV

Vážená paní ředitelko,

dovoluji si Vás seznámit s výsledky šetření, jež jsem vedl ve věci podnětu paní A. B. C. (dále také „stěžovatelka“), která se na mě obrátila v záležitosti dávek pomoci v hmotné nouzi.

Úvodem mi dovoluji shrnout skutková zjištění, ke kterým jsem dospěl v rámci šetření.

1. Skutková zjištění v rámci šetření

Podáním ze dne 20. 12. 2012 se na mě obrátila paní A. B. C., která v podnětu uvedla, že pracovnice Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Brně, kontaktního pracoviště X. (dále také „KoP X.“), jí odmítla v měsíci říjnu 2012 předat formulář k podání žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc (na nákup postelí a oblečení pro děti), přestože stěžovatelka pracovníci sdělila, že je bez finančních prostředků a tyto věci potřebuje. Pracovnice stěžovatelku poučila, že je nezbytné nejprve uplatnit žádosti o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení (stěžovatelka podala žádost o doplatek na bydlení dne 16. 10. 2012). Dále jí pracovnice sdělila, že manžela nelze jakožto cizince počítat do okruhu společně posuzovaných osob, neboť není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. V době podání podnětu nebylo o žádostech stěžovatelky o dávky pomoci v hmotné nouzi rozhodnuto.

Na základě podnětu stěžovatelky jsem zahájil ve věci v souladu s ustanovením § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném ochránci práv“), šetření. Z Vašeho vyjádření, které jsem si v rámci šetření vyžádal, a ze spisové dokumentace, vyplynuly tyto skutečnosti.

Stěžovatelka se na KoP X. dostavila v průběhu měsíce října, kdy jí byly podány žádané informace a předány tiskopisy žádostí – žádost o příspěvek na živobytí, žádost o doplatek na bydlení a žádost o mimořádnou okamžitou pomoc. Dne 16. 10. 2012 stěžovatelka uplatnila žádost o doplatek na bydlení. V této době se pravděpodobně dozvěděla, že žádost o doplatek na bydlení nelze podat samostatně, ale nejdříve je nutné vyhodnotit žádost o příspěvek na živobytí, kterou klientka doložila až na základě výzvy ze dne 30. 11. 2012 dne 12. 12. 2012.

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc uplatnila klientka dne 19. 12. 2012. Jako důvod pro poskytnutí mimořádné dávky uvedla hrozbu vážné újmy na zdraví, nezbytné nebo odůvodněné náklady (vzdělání) a nezbytné nebo odůvodněné náklady (předměty dlouhodobé potřeby). Po poučení opravila žádost dne 28. 1. 2013 na nezbytné nebo odůvodněné náklady (předměty dlouhodobé potřeby). V popisu životní situace klientka uvedla, že *žádá o dávku na zakoupení věcí osobní potřeby, tj. žádá 2 x postel (děti), 2 x šatní skříň (děti), židle a kuchyňský stůl, 2 x matrace, oblečení a wafky.* Sociální šetření bylo provedeno dne 25. 1. 2013. Dne 28. 1. 2013 doložila klientka úřadu smlouvu o výpůjčce nábytku. Úřad práce ČR dopisem ze dne

14. 1. 2013 požádal o vyjádření pronajímatele k tomu, zda není možné v bytě zajistit topná tělesa. Na základě vyjádření stěžovatelky byla přiznána částka ve výši 6.000,- Kč (na nákup skříně a postelí). Stěžovatelka uplatnila proti oznámení o přiznání dávky námitky.

Klientce bylo poskytnuto sociální poradenství, není pravdou, že by jí byla odmítnuta možnost podat žádost.

Klientka je manželkou občana Egypta, a proto bylo nutné, aby mu bylo přiděleno IK, bez kterého není možné žádosti vyhodnotit. Vzhledem k tomu, že v každém z dokladů manžela je jiné jméno, klientka na žádostech pro účely dávek státní sociální podpory uvedla odlišné jméno manžela než na žádosti pro účely hmotné nouze, nedošlo ke „spárování“ s agendou dávek státní sociální podpory, kde je společně posuzovanou osobou, aplikace hmotné nouze tak nedokázala IK přiřadit.

Okruh společně posuzovaných osob tvoří v daném případě klientka, její manžel a nezletilé děti.

Ze spisové dokumentace je patrné, že klientka byla dopisem ze dne 30. 11. 2012 vyzvána k doplnění žádosti o doplatek na bydlení, ze dne 16. 10. 2012, a k odstranění vad žádosti. Dostavila se dne 12. 12. 2012, kdy obdržela žádost o příspěvek na živobytí, bez které nelze vyhodnotit žádost o doplatek na bydlení. Žádost o příspěvek na živobytí téhož dne podala. Dopisem ze dne 17. 12. 2012 byla stěžovatelka vyzvána k doložení smlouvy s elektrárnou a plynárnou, včetně zálohových plateb. Dne 17. 12. 2012 si úřad telefonickým dotazem u stěžovatelky ověřil, zda je manžel pojištěn u české zdravotní pojišťovny. Klientka sdělila, že má pouze cestovní pojištění. Dne 19. 12. 2012 klientka doložila osobně úřadu pojistnou smlouvu o zdravotním pojištění manžela a výpis údajů o odběrném místě a předpis zálohových plateb.

Oznámením ze dne 15. 1. 2013, č. j.: MPSV-UP/275936/13/HMN, byl klientce přiznán příspěvek na živobytí ve výši 276,- Kč měsíčně od 1. 10. 2012 (v okruhu společně posuzovaných osob je uveden manžel klientky).

Oznámením ze dne 16. 1. 2013, č. j.: MPSV-UP/320707/13/HMN, byl klientce přiznán doplatek na bydlení ve výši 202,- Kč měsíčně od 1. 10. 2012 (do okruhu společně posuzovaných osob nebyl zahrnut manžel klientky). Manžel stěžovatelky nebyl zahrnut do okruhu společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení vzhledem k tomu, že aplikace nedokázala „spárovat“ údaje s agendou dávek státní sociální podpory. KoP X. tak přistoupilo alespoň k částečnému vyhodnocení doplatku na bydlení, aby klientka nezůstala bez prostředků. Manžel již je řazen do okruhu společně posuzovaných osob, byl vyhodnocen a odeslán doplatek k dávce pomoci v hmotné nouzi – doplatku na bydlení. Dle sdělení stěžovatelky činí výše doplatku 5.450,- Kč (doplatek za měsíce říjen a listopad 2012, od prosince 2012 manžel stěžovatelky vykonává výdělečnou činnost).

Příjem rodiny tvořilo za předmětné období výživné pro nezletilé děti a příjem klientky z podnikání. Manžel klientky nedokládal příjmy, nebyl považován za osobu v hmotné nouzi, neboť nebyl v pracovním ani obdobném vztahu, nevykonával samostatnou výdělečnou činnost a nebyl ani veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.

2. Právní hodnocení

Na základě prostudování spisové dokumentace a vyjádření úřadu jsem shledal v postupu Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Brně, kontaktního pracoviště X., ve výše uvedených záležitostech klientky pochybení. Pro přehlednost jsem shrnul své závěry do následujících oddílů.

1. Poskytnutí sociálního poradenství, přijetí žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi, dodržení zákonem stanovených lhůt v řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi

Pracovník Úřadu práce ČR je vždy povinen předat klientovi formulář k podání žádostí o všechny dávky pomoci v hmotné nouzi, současně je povinen tyto žádosti převzít, a to i neúplné, aniž by dopředu předjímal, zda má osoba nárok na dávky, či nikoliv.

V souladu s ustanovením § 64 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), je zaměstnanec orgánu pomoci v hmotné nouzi povinen v souvislosti s poskytováním dávek informovat každou osobu o možných postupech řešení hmotné nouze (a to i prostřednictvím jednotlivých sociálních dávek) a zapojovat ji do řešení její situace, a vést ji k vlastní odpovědnosti.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi nepodmiňuje podání žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc předchozím uplatněním žádostí o opakované dávky pomoci v hmotné nouzi. Nárok na mimořádnou okamžitou pomoc má dle ustanovení § 36 zákona o pomoci v hmotné nouzi osoba uvedená v ustanovení § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi, osoba uvedená v ustanovení § 2 odst. 4 a 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi, osoba uvedená v ustanovení § 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi. Mimořádnou okamžitou pomoc lze na základě správní úvahy poskytnout rovněž osobě, která nesplňuje podmínky pro přiznání příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, tj. není pro účely těchto dávek osobou v hmotné nouzi.

Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je v souladu s ustanovením § 33 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi získání nároku na příspěvek na živobytí. Doplatek na bydlení lze však přiznat s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům také osobě, které příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob. V souladu s ustanovením § 38 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi vzniká nárok na příspěvek na živobytí dnem splnění podmínek stanovených zákonem o pomoci v hmotné nouzi. Nárok na výplatu dávky vzniká od prvního dne kalendářního měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky, pokud v něm osoba zároveň splnila všechny podmínky pro přiznání nároku na dávku, jinak od prvního dne kalendářního měsíce, kdy výše uvedené podmínky splnila (ustanovení § 38 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi).

S ohledem na absenci písemných protokolů o jednání s klientkou není možné zpětně prokázat, jaké sociální poradenství bylo klientce poskytnuto.

Domnívám se však, že pokud by bylo zajištěno úplné a správné sociální poradenství, uplatnila by klientka žádost o mimořádnou okamžitou pomoc bezodkladně spolu s podáním žádosti o doplatek na bydlení v říjnu roku 2012, tedy v době, kdy byla ve svízelné životní situaci, nikoliv až v prosinci roku 2012. S ohledem na tento fakt a vyjádření stěžovatelky mám důvod o poskytnutí správného poradenství ze strany pracovníků úřadu pochybovat.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi přímo nestanoví, že spolu s podáním žádosti o doplatek na bydlení musí klient uplatnit žádost rovněž o příspěvek na živobytí (zákon podmiňuje přiznání doplatku na bydlení pouze vyhodnocením nároku na příspěvek na živobytí). Z povahy věci je však ve prospěch klienta, aby současně s podáním žádosti o doplatek na bydlení uplatnil rovněž žádost o příspěvek na živobytí (k této žádosti dokládá klient rovněž příjmy rodiny, které by jinak musel doložit k žádosti o doplatek na bydlení samostatně). Domnívám se však, že klientka mohla být úřadem písemně vyzvána k doložení žádosti o příspěvek na živobytí, eventuálně k osobnímu jednání za účelem zjištění, zda chce žádost o příspěvek na živobytí uplatnit, již dříve, nikoliv až téměř měsíc a půl po podání žádosti o doplatek na bydlení. Dle ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), platí, že nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění, poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě; současně může řízení přerušit. Pokud však nedojde k přerušení řízení, běží nadále lhůta pro vydání rozhodnutí stanovená subsidiárně ustanovením § 71 správního řádu.

O žádostech o dávky pomoci v hmotné nouzi je úřad povinen v souladu s ustanovením § 71 správního řádu rozhodnout bez zbytečného odkladu, nelze-li vydat rozhodnutí bez zbytečného odkladu, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení (k této lhůtě se připočítává doba až 30 dnů, jestliže je například zapotřebí provést místní šetření).

Vzhledem k tomu, že klientka nebyla písemně vyzvána k doplnění žádosti o doplatek na bydlení neprodleně po jejím podání, současně nebylo řízení přerušeno, došlo při rozhodování o žádosti klientky o doplatek na bydlení ze strany úřadu k prodlení a k překročení zákonné lhůty pro vydání rozhodnutí. Na druhou stranu je třeba říci, že úřad postupoval ve prospěch klientky, pokud příspěvek na živobytí přiznal od měsíce října 2012, přestože žádost byla doplněna později.

2. Postup úřadu v řízení o žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc

Stěžovatelka označila v žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc více důvodů pro její poskytnutí (hrozba vážné újmy na zdraví, nezbytné nebo odůvodněné náklady /vzdělání/ a nezbytné nebo odůvodněné náklady /předměty dlouhodobé potřeby/). Takový postup zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje, neboť mimořádná okamžitá pomoc je jedinou dávkou (ustanovení § 4 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi), kterou lze přiznat z více důvodů.

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc se podává na předepsaném tiskopisu, v němž žadatel uvede, z jakého důvodu a na jaký výdaj dávku žádá (uvede typ mimořádné okamžité pomoci). Ustanovení § 72 odst. 5 zákona o pomoci

v hmotné nouzi uvádí, že žádost o mimořádnou okamžitou pomoc musí obsahovat stručný popis vážné mimořádné události s uvedením účelu, ke kterému má být mimořádná okamžitá pomoc použita, nebo stručný popis okamžité (aktuální) životní situace.

Úřad práce ČR není oprávněn klienta vyzvat, aby si zvolil pouze jeden důvod pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci, z něhož o tuto dávku žádá. Taková výzva je v rozporu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi. Jestliže klient označí na žádosti o dávku více důvodů, je třeba posoudit každý tento jednotlivý důvod. Úřadu práce ČR nic nebrání v tom, aby jedním oznámením přiznal mimořádnou okamžitou pomoc (která je jednou dávkou) z několika důvodů, jsou-li pro to u konkrétního klienta splněny podmínky.

V daném případě nebylo možné nutit klientku, aby označila pouze jeden důvod v žádosti, a aby případně vyplnila další žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc. Takový postup neodpovídá rovněž zásadě procesní ekonomie a co nejmenšího zatěžování dotčených osob. Pokud jednotný informační systém pomoci v hmotné nouzi neumožňuje zaneść k žádosti klienta více důvodů pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci, jedná se o provozní problém orgánů pomoci v hmotné nouzi, který si musí vyřešit samy, nelze tento problém přenášet na klienta.

Rovněž je třeba uvést, že pokud klient označí nesprávný důvod pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci a Úřad práce ČR se znalostí jeho sociální situace vyhodnotí, že dávku lze poskytnout z jiného důvodu, je povinen ji přiznat z tohoto jiného důvodu.¹ V této situaci Úřad práce ČR vydá oznámení o přiznání dávky a v něm odůvodní svůj postup a vysvětlí, proč nebylo možné přiznat mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu požadovaného klientem.

Pokud klient v žádosti pouze popíše svou nepříznivou sociální situaci, je povinností úřadu práce posoudit, zda lze k jejímu řešení dávku poskytnout a z jakého důvodu.

V daném případě se Úřad práce ČR dopustil pochybení, pokud klientku vyzval, aby žádost opravila a uvedla pouze jeden důvod pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci.

3. Stanovení okruhu společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení

Stěžovatelka uvedla v žádosti o doplatek na bydlení předané úřadu dne 16. 10. 2012 v okruhu společně posuzovaných osob děti D. B., E. B. a manžel F. C. Uvedla, že všechny tyto osoby bydlí v bytě na ulici Y. Pana F. C. uvedla jako svého manžela rovněž v žádosti o příspěvek na živobytí. Ze spisové dokumentace je patrné, že klientka doložila průkaz o pobytu F. C., kterému byl jako rodinnému příslušníku občana Evropské unie povolen přechodný pobyt od 9. 5. 2012. Z průkazu o pobytu vyplývá místo bydliště pana F. C. na adrese Y. Úřadu práce ČR byl rovněž

¹ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2010, č. j.: 4 Ads 84/2010 – 55, dostupný na www.nssoud.cz, v němž Nejvyšší správní soud vyjádřil názor, že mimořádnou okamžitou pomoc je možné přiznat také, pokud by uváděné skutečnosti na žádosti bylo možné podřadit pod některý z důvodů pro přiznání mimořádné okamžité pomoci uvedených v ustanovení § 36 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi, přestože klient v žádosti tento důvod nezmínil.

doložen oddací list a nájemní smlouva, v níž je jako nájemce uveden rovněž manžel stěžovatelky.

Předně je třeba zabývat se otázkou, zda je možné manžela stěžovatelky řadit do okruhu oprávněných osob v souladu s ustanovením § 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Manžel stěžovatelky není na území České republiky hlášen k trvalému pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), nelze tak aplikovat ustanovení § 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, nebyl mu udělen azyl (ustanovení § 5 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi), Egypt není smluvním státem Evropské sociální charty, tudíž nelze aplikovat ustanovení § 5 odst. 1 písm. c), Egypt není členským státem Evropské unie (ustanovení § 5 odst. 1 písm. d). Do úvahy připadá aplikace ustanovení § 5 odst. 1 písm. e), které říká, že nárok na příspěvek na živobytí a na doplatek na bydlení má při splnění zákonem stanovených podmínek *rodinný příslušník občana členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu (zákon o pomoci v hmotné nouzi odkazuje na zákon o pobytu cizinců) po dobu delší než 3 měsíce, nevyplyvá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství, a to pokud má bydliště na území České republiky.*

Použitelným předpisem Evropských společenství se v daném případě rozumí nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011 ze dne 5. 4. 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.² Toto nařízení se však vztahuje pouze na migrující výdělečné činné osoby a jejich rodinné příslušníky. V daném případě tak nelze aplikovat.

Zbývá zabývat se otázkou, zda manžel stěžovatelky je rodinným příslušníkem občana členského státu Evropské unie, který je hlášen na území České republiky k pobytu podle zákona o pobytu cizinců po dobu delší než 3 měsíce, a který má současně bydliště na území České republiky.

Dle judikatury Nejvyššího správního soudu nelze toto ustanovení vykládat tak, že se vztahuje pouze na rodinné příslušníky osob, kteří jsou občany jiných členských států Evropské unie. Při tomto výkladu by totiž docházelo k diskriminaci českých občanů, jejichž rodinní příslušníci jsou z nečlenského státu Evropské unie, oproti rodinným příslušníkům občanů jiného členského státu Evropské unie, než je Česká republika, kteří jsou také z nečlenského státu Evropské unie (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2011, č. j.: 3 Ads 104/2011 – 90, dostupný na www.nssoud.cz).

Uvedené ustanovení je třeba interpretovat tak, že za rodinné příslušníky občanů členského státu Evropské unie se považují i rodinní příslušníci státních občanů České republiky.

Pro vymezení pojmu rodinný příslušník občana členského státu Evropské unie zákon o pomoci v hmotné nouzi odkazuje na ustanovení § 15a odst. 1 zákona

² Srov. BECK, Petr. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1. 5. 2012 : komentář, právní předpisy*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-744-7, s. 35.

o pobytu cizinců, které říká, že rodinným příslušníkem občana Evropské unie je, mimo jiné, jeho manžel.

Vzhledem k tomu, že úřad měl za prokázané, že manžel stěžovatelky jako rodinný příslušník občana členského státu Evropské unie je hlášen k přechodnému pobytu od 9. 5. 2012, tj. více než 3 měsíce, měl dospět k závěru, že je oprávněnou osobou dle zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť je hlášen k pobytu na území České republiky po dobu delší než 3 měsíce a současně má bydliště na území České republiky (vyžadování doložení pojistné smlouvy o zdravotním pojištění bylo v daném případě nadbytečné).

Další otázkou, kterou je třeba se zabývat, je definování okruhu společně posuzovaných osob pro účely hodnocení vzniku nároku na doplatek na bydlení.

Dle ustanovení § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi je pro účely doplatku na bydlení okruh společně posuzovaných osob shodný jako u příspěvku na bydlení poskytovaného podle zvláštního právního předpisu, tj. podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). Dle ustanovení § 7 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře tvoří okruh společně posuzovaných osob osoby, které jsou v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu, podmínka, aby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje.

V daném případě je však situace specifická tím, že manžel stěžovatelky je cizinec bez trvalého pobytu na území České republiky. Přesto je však oprávněnou osobou pro příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení dle ustanovení § 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Pokud zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví, že nárok na doplatek na bydlení může mít za splnění zákonem stanovených podmínek také cizinec bez trvalého pobytu na území České republiky, není možné již dále vyžadovat, aby tento cizinec splnil podmínku stanovenou pro vznik nároku na doplatek na bydlení, a sice podmínku trvalého pobytu v obci, v níž je byt. V opačném případě by cizincům vymezeným ustanovením § 5 odst. 1 písm. b) až f) nikdy nevznikl nárok na doplatek na bydlení (nárok by mohl vzniknout jen v případě, že by byla podmínka trvalého pobytu prominuta).

V daném případě je tak třeba určit okruh společně posuzovaných osob tak, že jej tvoří osoby s trvalým pobytem na adrese předmětného bytu (tj. stěžovatelka a její nezletilé děti), ale rovněž manžel stěžovatelky, který je na uvedené adrese hlášen k přechodnému pobytu.

Úřad práce ČR pochybil, pokud do okruhu společně posuzovaných osob pro účely hodnocení nároku na doplatek na bydlení a stanovení jeho výše nezahrnul manžela stěžovatelky. Chyba v aplikaci, kterou úřad uvedl, nemůže být k tíži stěžovatelce, které v důsledku pochybení úřadu nebyla přiznána dávka ve výši, v jaké náležela. Následkem toho nemohla stěžovatelka v tíživé finanční situaci hradit náklady na bydlení.

Úřad práce ČR měl určit okruh společně posuzovaných osob na základě výše uvedené úvahy (nebylo možné stanovit okruh společně posuzovaných osob jako u příspěvku na bydlení, neboť tento nebyl stěžovatelce v předmětné době přiznán). Stěžovatelka navíc uvedla manžela v okruhu společně posuzovaných osob v žádosti

o doplatek na bydlení. Úřadu práce ČR tak bylo známo, že manžel stěžovatelky spolu s ní a s dětmi užívá byt.

Další otázkou, kterou je třeba se zabývat, je skutečnost, zda lze všechny osoby v okruhu společně posuzovaných osob považovat za osoby v hmotné nouzi pro účely poskytnutí doplatku na bydlení.

V rozhodném období nebyl manžel stěžovatelky veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, nebyl v pracovním nebo obdobném vztahu ani nevykonával samostatnou výdělečnou činnost, tudíž nebyl v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi osobou v hmotné nouzi.

Tyto situace řeší ustanovení § 3 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi, které určuje, že pokud v okruhu společně posuzovaných osob není některá z osob osobou v hmotné nouzi, posuzuje se pro účely zjištění nároku na dávku společně, k této osobě se přihlíží také při stanovení výše dávky, s výjimkou stanovení výše příspěvku na živobytí podle ustanovení § 23 písm. b).

Úřad práce ČR postupoval při výpočtu výše dávky příspěvku na živobytí správně, pokud manžela stěžovatelky řadil do okruhu společně posuzovaných osob, nicméně výši příspěvku na živobytí stanovil bez poměrné části dávky připadající na manžela stěžovatelky, který není považován za osobu v hmotné nouzi (ustanovení § 23 písm. b).

Stejný postup zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví pro účely výpočtu doplatku na bydlení, pokud není některá ze společně posuzovaných osob osobou v hmotné nouzi, a sice v ustanovení § 35 písm. b). Zřejmě nedopatřením zákonodárce není toto ustanovení explicitně zmíněno v ustanovení § 3 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Dle ustanovení § 35 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi platí, že výše doplatku na bydlení činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na aktuální kalendářní měsíc, sníženou o příspěvek na bydlení vyplacený v měsíci bezprostředně předcházejícím aktuálnímu kalendářnímu měsíci, a částkou, o kterou příjem osoby a společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob; pokud však v rámci společně posuzovaných osob, které jsou posuzovány pro účely pomoci v hmotné nouzi, není některá z osob považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou, stanoví se výše doplatku na bydlení s poměrnou částí příspěvku na živobytí připadající na osobu, která není považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou.

Úřad práce ČR tak měl započítat manžela stěžovatelky do okruhu společně posuzovaných osob, přičemž výši doplatku na bydlení měl stanovit v souladu s ustanovením § 35 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Na základě výše uvedeného jsem shledal v postupech Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Brně, kontaktního pracoviště X., ve výše uvedených záležitostech pochybení.

V souladu s ustanovením § 18 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném ochránci

práv“) si Vás dovoluji požádat o poskytnutí vyjádření k této věci a o přijetí opatření k nápravě.

Jako opatření k nápravě lze doporučit provedení řízení o neprávem odepřené dávce. Pokud již Úřad práce ČR dle Vašeho vyjádření doplatek na dávce doplatku na bydlení poskytl, dovoluji si Vás požádat o zaslání kopie oznámení o přiznání doplatku a kopie kalkulačních listů.

Stejně tak si dovoluji doporučit zajištění nápravy chybného postupu úřadu v řízení o žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc, tj. rozhodnout o žádosti tak, jak ji původně stěžovatelka uplatnila (tj. ze všech uvedených důvodů) například v rámci řízení o námitce či následně v rámci autoremedury, pokud stěžovatelka uplatní proti rozhodnutí odvolání.

Dovolují si Vás současně požádat o zaslání kopie spisové dokumentace řízení ve věci mimořádné okamžité pomoci, včetně oznámení o přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci na základě žádosti stěžovatelky. Uveďte, prosím, kdy bylo oznámení stěžovatelce doručeno, kdy byla dávka fakticky vyplacena, a jak bylo rozhodnuto o námitkách uplatněných stěžovatelkou proti tomuto postupu (kopii rozhodnutí přiložte).

Požadované vyjádření a podklady mi, prosím, zašlete v souladu s ustanovením § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv do 30 dnů od doručení tohoto dopisu.

Děkuji Vám za spolupráci v této věci.

S pozdravem

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Vážená paní
JUDr. Marie Cacková
ředitelka
Úřad práce ČR, krajská pobočka v Brně
Křenová 111/25
602 00 Brno

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112